

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун–т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково–дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально–правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально–процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high–quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ДИКИЙ Олег.....	245
КІБЕРКРИМІНАЛІСТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З БЕЗПЕКИ	
ЄВСЮКОВ Олександр.....	249
ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ В СУДОВО–ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
KIOSE Michael.....	253
PROSPECTS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN RESEARCHING TITANIUM, ALUMINUM AND MAGNESIUM ALLOY POWDER AS DUAL–USE GOODS	
ЛУЩИК Ігор, ТЯПКІН Анатолій.....	258
ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ І СУДОВОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
МІНЯЙЛО Анатолій, ДМИТРЕНКО Людмила, МІНЯЙЛО Надія.....	263
ІНЖЕНЕРНО–ЕКОЛОГІЧНА ЕКСЕРТИЗА – ВАЖЛИВА ЛАНКА ПРОТИДІЇ ЕКОЛОГІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ	
ПРОГ Олександр.....	268
ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ ВОЛАТИЛЬНИХ ДАНИХ З ІОТ–ПРИСТРОЇВ	
РАДЕЦЬКИЙ Сергій.....	273
ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ, РОЗМІЩЕНИХ У ВІДКРИТОМУ ДОСТУПІ	
СТАУРСЬКА Олександра.....	278
АВТОМАТИЗАЦІЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КРИМІНАЛІСТИЦІ: ВІД КЛАСИЧНИХ МЕТОДИК ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АЛГОРИТМІВ	
ХАМУЛА Дмитро.....	283
ДО ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ КАХЕЛЬНОЇ КАМІНО–ПЕЧІ З ГРИФОНАМИ В БУДИНКУ М. ПІДГОРСЬКОГО В КИЄВІ	
ЧАБАНЕЦЬ Тетяна, МАКАРЕЦЬ Альбіна.....	287
НАТУРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУДОВО–ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ДЕФЕКТОСКОПІЇ ТА ПАРАМЕТРИЧНОГО ПІДБОРУ АНАЛОГІВ	
ЧЕРЕМНОВА Антоніна.....	293
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА В СИСТЕМІ ДОКАЗУВАННЯ: РОЛЬ, ФУНКЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	

ЧЕРНОВ Олександр.....298
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІДПИСІВ
У ЦИФРОВИХ КОПІЯХ ДОКУМЕНТІВ

ЮСУПОВ Володимир, КИСІЛЬ Наталія.....303
ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРАКТИКУ ПРОВЕДЕННЯ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

СЕКЦІЯ 4.

КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВІД КІБЕРТЕРОРИЗМУ ДО АВТОНОМНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄННЯ

АРТЮХ Надія, КОЗАЧЕНКО Віталій.....308
КІБЕРБУЛІНГ У СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ
МОЛОДІ

БЕРШАВСЬКА Анастасія.....313
ОРГАНІЗАЦІЙНО–ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ–АГРЕСОРУ

ГОРБАЧОВА Ірина.....316
ІНФОРМАЦІЙНІ ВКИДИ ТА ЦИФРОВА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

ЄРОФЕЄВА Ольга.....321
МОТИВИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ
МАЙНОМ

КЛИМЕНКО Дар'я, КОЗАЧЕНКО Віталій.....324
ЦИФРОВІ ФОРМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ:
КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

КОЗАЧЕНКО Віталій.....329
ПРОБЛЕМА ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

КУБАЄНКО Андрій.....334
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

Секція 4
КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВІД КІБЕРТЕРОРИЗМУ ДО АВТОНОМНИХ СИСТЕМ
ОЗБРОЄННЯ

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33600>

Артюх Надія

здобувачка вищої освіти 4 курсу
Криворізького навчально–наукового інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4897-5337>
E-mail: nadik20044@gmail.com

Козаченко Віталій

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінально–правових дисциплін
Криворізького навчально–наукового інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9802-2020>
e-mail: vitalii.kozachenko92@gmail.com

КІБЕРБУЛІНГ У СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДЕВІАНТНОЇ
ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

У тезах досліджено кібербулінг як одну з ключових детермінант девіантної поведінки молоді в умовах цифрового суспільства. Проаналізовано кримінологічні ознаки, соціально–психологічні наслідки онлайн–насильства та напрями його профілактики.

Ключові слова: кібербулінг, девіантна поведінка, молодь, онлайн–насильство, кримінологія.

Artiukh Nadiia

Fourth–year undergraduate student
of the Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the
National University «Odesa Law Academy»,
Kryvyi Rih, Ukraine

Kozachenko Vitalii

PhD in Law, Senior Lecturer
of the Department of Criminal Law Disciplines,

*Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the
National University «Odesa Law Academy»,
Kryvyi Rih, Ukraine*

CYBERBULLYING IN THE SYSTEM OF DETERMINANTS OF YOUTH DEVIAN'T BEHAVIOR

The theses examine cyberbullying as one of the key determinants of deviant behavior among young people in the digital society. The criminological characteristics, socio–psychological consequences of online violence, and directions for its prevention are analyzed.

Keywords: cyberbullying, deviant behavior, youth, online violence, criminology.

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується інтенсивним поширенням цифрових технологій та активною інтеграцією мережі Інтернет у всі сфери суспільного життя. Особливо помітним цей процес є серед молоді, для якої віртуальний простір став не лише засобом комунікації, але й важливим середовищем соціалізації, самовираження та формування особистості. Разом із позитивними аспектами цифровізації суспільства дедалі більшого поширення набувають негативні явища, пов'язані із використанням інформаційно–комунікаційних технологій. Одним із найбільш небезпечних серед них є кібербулінг, який сьогодні визнається серйозною соціальною, психологічною та кримінологічною проблемою.

У сучасній кримінологічній науці кібербулінг розглядається як форма агресивної та девіантної поведінки, що реалізується у цифровому середовищі шляхом систематичного психологічного впливу на особу через електронні засоби комунікації. До найбільш поширених форм кібербулінгу належать образи, приниження, погрози, переслідування, поширення недостовірної або компрометуючої інформації, публічне висміювання, створення фейкових акаунтів, а також навмисне виключення особи із віртуальних спільнот [1, с. 205]. Особливу небезпеку цього явища зумовлює його латентний характер, можливість анонімного вчинення та практично необмежена аудиторія спостерігачів.

На відміну від традиційного булінгу, кібербулінг не обмежується конкретним місцем або часом. Якщо фізичне чи психологічне цькування у реальному середовищі часто припиняється після завершення навчального процесу або особистого контакту, то цифрове переслідування може тривати безперервно, створюючи для потерпілої особи стан постійної психологічної напруги. Саме ця безперервність впливу значною мірою посилює деструктивні наслідки кібербулінгу для психоемоційного стану молоді [2].

У кримінологічному аспекті кібербулінг доцільно розглядати як одну із детермінант девіантної поведінки молоді. Поняття детермінації у кримінології охоплює систему причин, умов та факторів, що впливають на формування

протиправної або асоціальної поведінки особи. В умовах сучасного цифрового суспільства кібербулінг стає специфічним криміногенним фактором, який здатний впливати як на жертву, так і на самого агресора, формуючи у них стійкі деструктивні поведінкові установки.

Жертви кібербулінгу часто зазнають серйозних психологічних наслідків, серед яких депресивні стани, тривожність, емоційна нестабільність, зниження самооцінки та розвиток соціальної ізоляції. У багатьох випадках систематичний психологічний тиск у цифровому середовищі призводить до втрати довіри до соціального оточення, відчуття безпорадності та формування девіантних форм реагування на стресові ситуації [3]. Особливо небезпечним є те, що молодь через недостатній рівень психологічної зрілості часто не здатна самотійно протистояти тривалому онлайн–переслідуванню.

Численні дослідження підтверджують існування взаємозв'язку між кібербулінгом та аутоагресивною поведінкою молоді. Особи, які регулярно стають об'єктами онлайн–цькування, значно частіше демонструють схильність до самоушкодження, суїцидальних думок, розладів харчової поведінки та вживання психоактивних речовин [2]. У цьому контексті кібербулінг можна розглядати як фактор психологічної віктимізації, який створює сприятливі умови для подальшої соціальної дезадаптації особистості.

Водночас негативний вплив кібербулінгу проявляється не лише щодо потерпілих осіб, але й щодо самих агресорів. Постійне вчинення актів цифрового насильства формує у молоді толерантність до жорстокості, знижує рівень емпатії та поступово руйнує морально–етичні обмеження щодо допустимості агресивної поведінки. Анонімність інтернет–середовища створює ілюзію безкарності, що сприяє закріпленню девіантних моделей поведінки.

Окремої уваги заслуговує проблема групового кібербулінгу, коли онлайн–переслідування здійснюється не однією особою, а колективом користувачів соціальних мереж або месенджерів. У таких випадках психологічний вплив на потерпілу особу значно посилюється через масовий характер приниження та суспільного осуду. Крім того, групова форма кібербулінгу сприяє поширенню колективної агресії та закріпленню девіантних моделей комунікації серед молоді.

Серед основних соціально–психологічних детермінант поширення кібербулінгу доцільно виділити недостатній рівень сімейного контролю, дефіцит емоційної підтримки, проблеми у міжособистісному спілкуванні, низький рівень цифрової культури та популяризацію агресивного контенту у соціальних мережах. Важливим фактором також є вплив сучасної медіакультури, у якій прояви агресії нерідко сприймаються як допустима форма самоствердження або спосіб привернення уваги.

Суттєве значення має і проблема правової необізнаності молоді щодо відповідальності за вчинення кібербулінгу. В Україні правові засади протидії булінгу та кібербулінгу визначаються, зокрема, положеннями Закону України

«Про освіту», відповідно до якого булінг визнається однією з форм насильства в освітньому середовищі [4], а також ст. 173–4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що передбачає адміністративну відповідальність за вчинення булінгу учасників освітнього процесу [5]. Значна частина підлітків та молодих осіб не усвідомлює, що окремі прояви онлайн–переслідування можуть утворювати склад адміністративного правопорушення. Відсутність належного рівня правової культури у поєднанні з відчуттям анонімності формує сприятливі умови для подальшого поширення цифрового насильства.

Крім того, важливим кримінологічним аспектом є латентність кібербулінгу. Більшість випадків онлайн–цькування залишаються поза увагою правоохоронних органів, педагогів та батьків. Потерпілі часто не повідомляють про факти переслідування через страх осуду, недовіру до механізмів захисту чи їх незнання, або переконання у неефективності реагування. У результаті формується ситуація прихованої віктимізації, що сприяє подальшому розвитку девіантних проявів у молодіжному середовищі.

Важливим напрямом кримінологічного дослідження є аналіз взаємозв'язку між кібербулінгом та іншими формами девіантної поведінки молоді. Зокрема, сучасні наукові дослідження вказують на існування кореляції між участю у кібербулінгу та схильністю до агресивної поведінки, інтернет–залежності, порушення соціальних норм та вчинення інших правопорушень [2]. Це свідчить про те, що кібербулінг не є ізольованим явищем, а виступає складовою ширшого комплексу криміногенних факторів сучасного цифрового суспільства.

У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема профілактики кібербулінгу серед молоді. Ефективна система запобігання повинна поєднувати правові, психологічні, соціальні та освітні механізми впливу. Насамперед необхідним є підвищення рівня цифрової грамотності молоді та формування навичок безпечної поведінки у мережі Інтернет. Освітні заклади повинні проводити системну інформаційно–просвітницьку роботу щодо ризиків онлайн–насильства та способів протидії йому.

Не менш важливим є удосконалення правового механізму реагування на випадки кібербулінгу. Доцільним видається розширення форм співпраці між закладами освіти, правоохоронними органами, психологічними службами та адміністраціями цифрових платформ. Важливого значення також набуває створення спеціалізованих програм психологічної підтримки потерпілих осіб та впровадження механізмів раннього виявлення молоді, схильної до агресивної поведінки у цифровому середовищі.

Перспективним напрямом подальших кримінологічних досліджень є вивчення впливу соціальних мереж на трансформацію девіантної поведінки молоді, а також аналіз новітніх форм цифрової агресії, пов'язаних із використанням штучного інтелекту, анонімних платформ та технологій маніпулятивного впливу. Актуальним залишається також питання розроблення ефективних міжнародних механізмів співпраці у сфері протидії кібербулінгу,

оскільки цифрове середовище не має територіальних меж і потребує комплексного міждержавного реагування.

Таким чином, кібербулінг є одним із найбільш небезпечних криміногенних факторів сучасного цифрового суспільства, який впливає на формування девіантної поведінки молоді та потребує комплексної системи кримінологічної профілактики. Ефективна протидія цьому явищу можлива лише за умови поєднання правових, психологічних, освітніх та соціальних механізмів впливу.

Перелік використаних джерел:

1. Шкарупа В., Воробйова А. Кібербулінг як форма здійснення психологічного насильства. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.–практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.). – Вінниця : ХНУВС, 2023. – С. 204–206. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3ba6e5ba-76ec-4db3-826b-28c5994e07ad/content>
2. Kowalski R. M., Giumetti G. W., Schroeder A. N., Lattanner M. R. Bullying in the Digital Age: A Critical Review and Meta–Analysis of Cyberbullying Research Among Youth. Psychological Bulletin. 2014. Vol. 140(4). P. 1073–1137. URL: https://www.researchgate.net/publication/260151324_Bullying_in_the_Digital_Age_A_Critical_Review_and_Meta-Analysis_of_Cyberbullying_Research_Among_Youth
3. Hinduja S., Patchin J. W. Cyberbullying: Identification, Prevention, and Response. Cyberbullying Research Center. 2022. 9 p. URL: <https://cyberbullying.org/Cyberbullying-Identification-Prevention-Response-2022.pdf>
4. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073–X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>